

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa P. S.A. w W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych
i Autostrad
o ukształtowanie i o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 24 kwietnia 2019 r.,
na skutek skarg kasacyjnych strony powodowej i strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 listopada 2017 r., sygn. akt VI ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych obu stron;**
- 2) znosi między stronami koszty postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), którym nadał formę pytań: 1) czy sąd przy podwyższeniu na podstawie art. 357¹ k.c. świadczenia jednej ze stron, jako punkt wyjścia powinien przyjmować zasadę równego podziału ryzyka wystąpienia nadzwyczajnej zmiany stosunków, a tym samym równego podziału skutków tej zmiany między stronami, a następnie dokonać w konkretnych okolicznościach faktycznych ewentualnej modyfikacji świadczeń, po rozważeniu interesów stron danej umowy, zgodnie z zasadami współżycia społecznego? 2) czy pojęcie rażącej straty, w kontekście art. 357¹ k.c. w zw. z art. 647 k.c., powinno obejmować także zakładany przez wykonawcę zysk z umowy? 3) czy zmiana wysokości świadczenia inwestora z umowy o roboty budowlane na podstawie art. 357¹ k.c. może powodować, że podwyższone wynagrodzenie będzie obejmować kwotę odpowiadającą jakiejś części zysku, który wykonawca miał osiągnąć z umowy, czy też podwyższone wynagrodzenie nie powinno go obejmować?

Pozwany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), któremu nadał formę pytania, czy brak związania sądu żądaniem powoda co do sposobu modyfikacji stosunku zobowiązaniowego dotyczy jedynie wskazanych w art. 357¹ zdanie pierwsze k.c. możliwości zmiany (rozwiązania)

umowy, czy też brak związania dotyczy również wysokości roszczenia wywodzonej z konkretnych okoliczności faktycznych powołanych przez powoda (art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.)?

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problemy sformułowane przez obu skarżących nie mają cech określonych wyżej. Podstawą roszczenia powoda był art. 357¹ k.c., pozwalający sądowi, po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego, oznaczyć sposób wykonania zobowiązania, wysokość świadczenia lub orzec o rozwiązaniu umowy. Hipotezą art. 357¹ k.c. objęte są tylko zdarzenia nadzwyczajne o charakterze powszechnym, niezależne od woli stron, wykraczające poza typowe ryzyko gospodarcze. Ocena, czy określone okoliczności przez ich wpływ na zobowiązanie umowne mogą być zakwalifikowane, jako nadzwyczajna zmiana stosunków, należy każdorazowo do sądu orzekającego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2014 r., II CSK 191/14, nie publ.). Brzmienie art. 357¹ k.c. jednoznacznie wskazuje na to, że wystąpienie nadzwyczajnej zmiany stosunków nie musi oznaczać, iż sąd zaingeruje w stosunek zobowiązaniowy łączący strony. Ustawodawca określił bowiem dalsze przesłanki tej ingerencji, którymi są interesy obu stron oraz zasady współżycia społecznego. Te ogólne klauzule wymagają uzupełnienia konkretną treścią na gruncie

poszczególnych stanów faktycznych, podlegających rozważeniu przez sądy, i trudno w odniesieniu do nich formułować rozstrzygnięcia o znaczeniu systemowym i uniwersalnym. To, że podmioty obrotu gospodarczego prowadzą działalność w celu osiągnięcia zysku nie oznacza przy tym, że każde przedsięwzięcie, w jakim uczestniczą musi im zagwarantować jego osiągnięcie. Przed skorzystaniem z kompetencji przewidzianych w art. 357¹ k.c. sąd musi rozważyć nie tylko interes powołującego się na nadzwyczajną zmianę stosunków, ale i jego kontrahenta.

W odniesieniu do problemu sformułowanego przez pozwanego trzeba wskazać, że w sprawie, w której powód dochodzi roszczenia mającego oparcie w art. 357¹ k.c. sąd nie jest związany żądaniem pozwu w tym sensie, że na tle przedstawionego mu stanu faktycznego, po stwierdzeniu, iż doszło do spełnienia się przesłanek, od których zależy wykonanie przezeń kompetencji ustalonej w tym przepisie, określa sposób wykonania zobowiązania, wysokość świadczenia którejś ze stron albo nawet rozwiązuje umowę (zob. ostatnio wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2015 r., I CSK 901/140 oraz przytoczone tu orzecznictwo). Art. 357¹ k.c. przewiduje możliwość ingerencji przez sąd w umowę łączącą strony, co oznacza, że podstawę faktyczną, w odniesieniu do której sąd jest władny wykonać przewidziane tym przepisem uprawnienia wyznacza stosunek prawny powstały w związku z zawarciem umowy i - jak w niniejszej sprawie - przystąpieniem do jej wykonywania. Skoro żądanie powoda odnoszące się do łączącej strony umowy inwestycyjnej i przytoczonej przezeń przesłanki nadzwyczajnej zmiany stosunków w postaci niemożliwego do przewidzenia wzrostu cen asfaltu użytego w procesie inwestycyjnym, dotyczyło kwoty 9.839.786,96 zł, to Sąd Apelacyjny - podwyższając wynagrodzenie należne powodowi o 2.645.969,03 zł - orzekł w granicach żądania.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 108 § 1, art. 100 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.